

2011

Polityka drugiej szansy. Opinie przedsiębiorców i ekspertów

Anna Kowalewska

Warszawa 29.11.2011

Badanie realizowane na zlecenie PARP przez konsorcjum:

Instytut Badawczy ProPublicum i TNS Pentor

Agenda

A hand with the index finger pointing upwards towards the first of four glowing square buttons in a row. The buttons are arranged horizontally across the top of the slide. The first button is brightly lit and has the hand's finger pointing at it. The other three buttons are dimmer and unlit.

Jak przedsiębiorcy z sektora MSP postrzegają porażkę i upadłość?

Jak przeżywana jest upadłość w indywidualnym doświadczeniu?

Jakiego wsparcia potrzebują przedsiębiorcy zakładający kolejną działalność gospodarczą po doświadczeniu upadłości?

Cele badania - wszechstronna diagnoza zjawiska upadłości

- zebranie danych statystycznych na temat upadłości
- poznanie stosunku przedsiębiorców z sektora MSP do upadłości i ponownego zakładania działalności gospodarczej po upadłości
- poznanie doświadczeń związanych z procesem upadłościowym przedsiębiorców, którzy upadli, ich motywacji do ponownego zakładania działalności gospodarczej i zapotrzebowania na usługi doradcze i instrumenty wsparcia
- ekspercka ocena zjawiska.

Metodologia

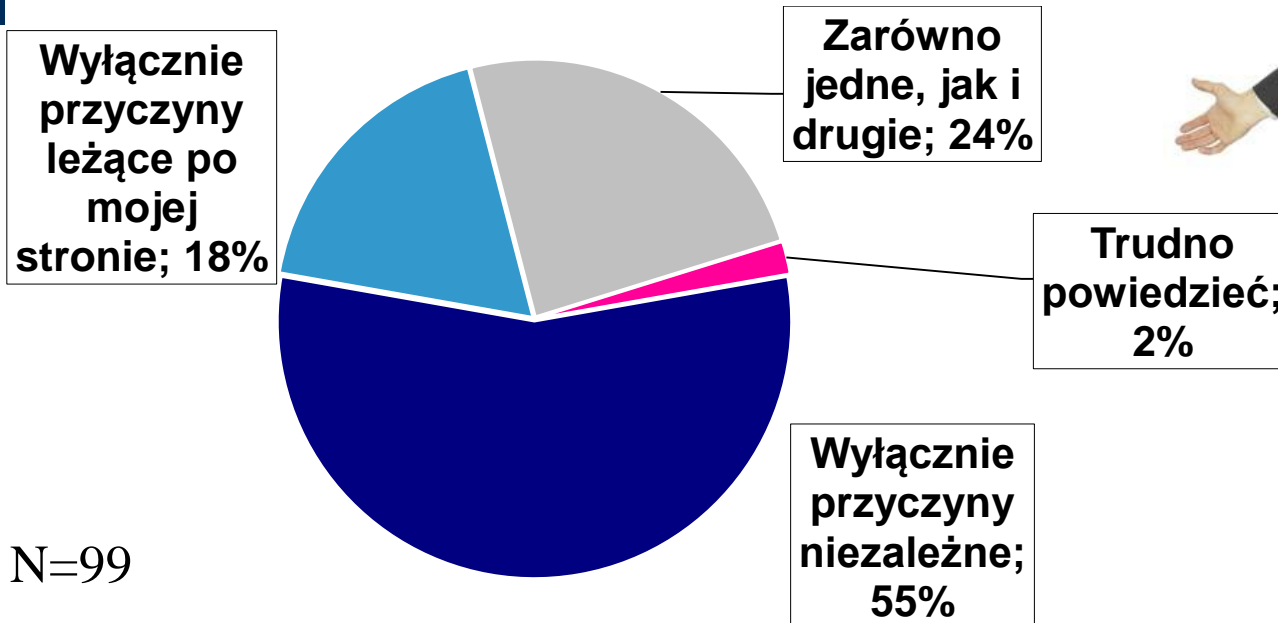
- analiza danych zastanych
- badanie ilościowe na ogólnopolskiej próbie 1014 przedsiębiorstw z sektora MSP
- indywidualne wywiady pogłębione:
 - z przedsiębiorcami w upadłości/po upadłości, którzy nie rozpoczęli kolejnej działalności gospodarczej (N=30)
 - przedsiębiorcami, dla których obecna firma jest drugą lub kolejną po doświadczeniu upadłości (N=30)
- 3 studia przypadków ponownego rozpoczęcia działalności gospodarczej po doświadczeniu upadłości
- badania eksperckie:
 - 8 wywiadów pogłębionych
 - badanie metodą Delphi: I runda – N=45, II runda – N=23

Jak przedsiębiorcy postrzegają porażkę biznesową?

Zamykanie działalności gospodarczej to element codzienności sektora MSP

- Ponad 60% przedsiębiorców z sektora MSP uważa je za zjawisko często występujące
- Co dziesiąty doświadczył go na własnej skórze
- Wymusiły je głównie przyczyny rynkowe

N=99

Przyczyny zamykania działalności gospodarczej

N=99

Z czym kojarzy się upadłość?

■ Ogół przedsiębiorców MSP (N=1014)

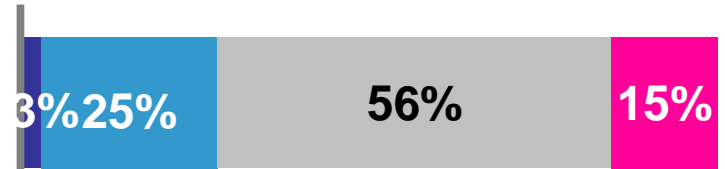
■ Respondenci prowadzący działalność gospodarczą po raz kolejny (N=99)

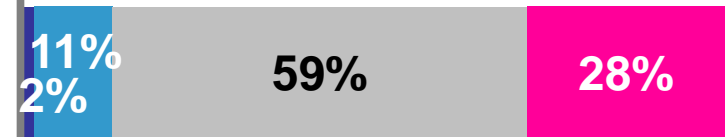
Upadłość (a nawet zagrożenie upadłością) odbiera wiarygodność...

Jak ocenia Pan(i) wiarygodność przedsiębiorcy...?

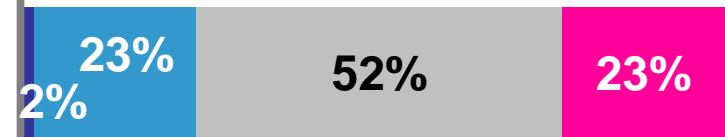
W stosunku, do którego złożono wnioski o upadłość, ale nie ma jeszcze pewności, jak ten wniosek zostanie przez sąd rozpatrzony

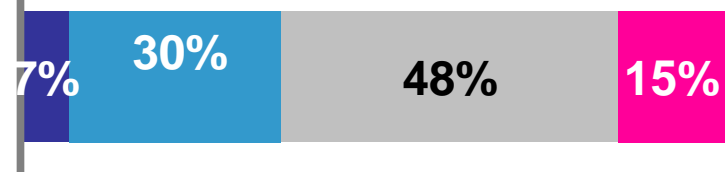
W stosunku, do którego ogłoszono upadłość likwidacyjną

W stosunku, do którego ogłoszono upadłość układową

Który po doświadczeniu upadłości ponownie prowadzi działalność gospodarczą

■ 4 - Całkowicie wiarygodny
■ 2 - Raczej niewiarygodny

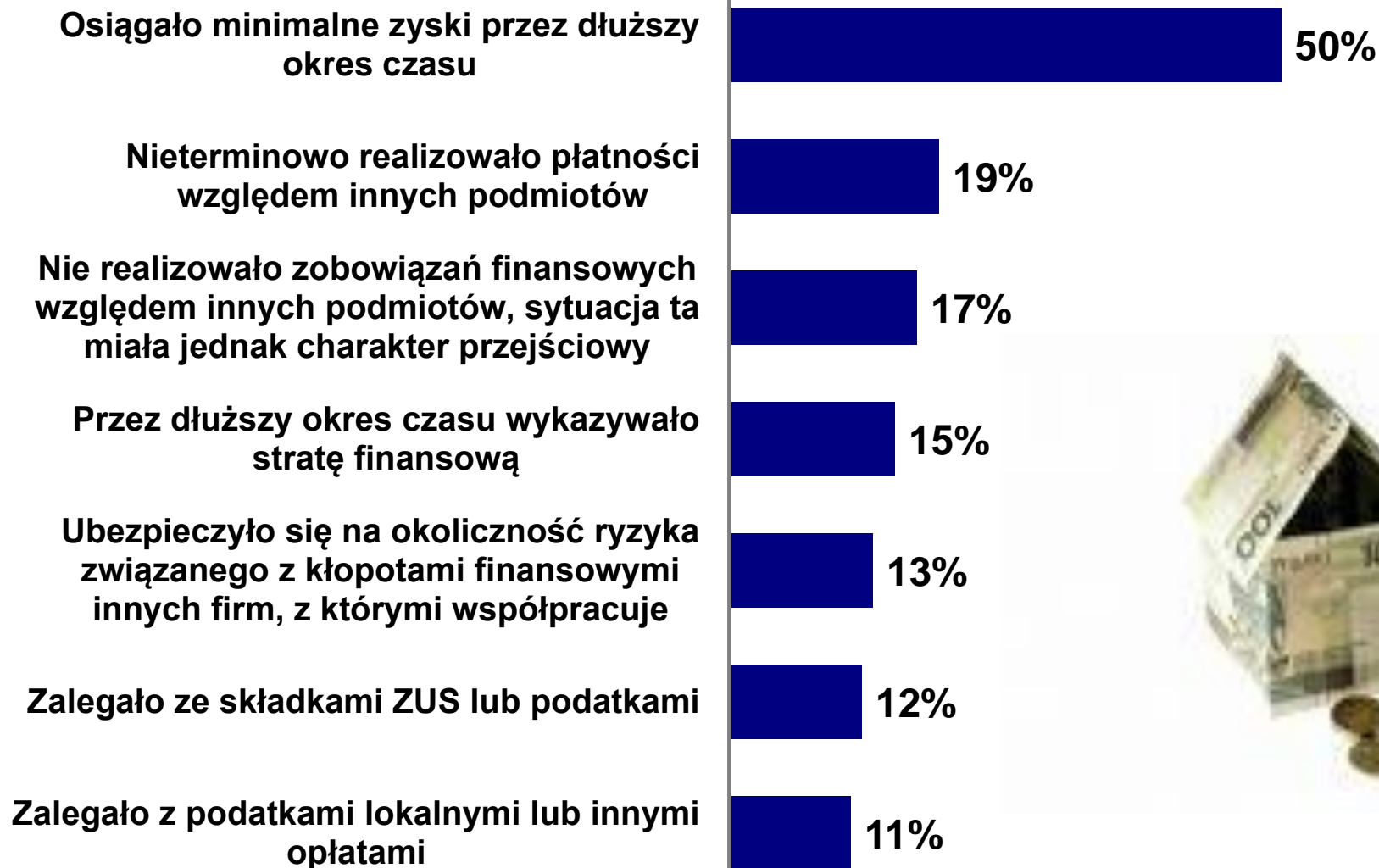
■ 3 - Raczej wiarygodny
■ 1 - W ogóle niewiarygodny

Wola kontynuacji współpracy z przedsiębiorcą, w stosunku do którego złożono wniosek o upadłość, jest ograniczona

Mało empatyczni czy po prostu racjonalni?

Czy Pana(i) przedsiębiorstwo kiedykolwiek:...?

Stopnia surowości w ocenie przedsiębiorców, którzy upadli, nie różnicują:

- rodzaj upadłości
- relacja łącząca oceniającego z przedsiębiorcą, który upadł
- płeć
- typ doświadczenia oceniającego (eksperckie czy biznesowe)

Mamy więc do czynienia ze zjawiskiem o dużym ładunku negatywnej, utrwalonej oceny społecznej, nie podlegającej modyfikacji w zależności od uwarunkowań.

Dużym rygoryzmem w ocenie wykazują się także eksperci

- Wszyscy eksperci przypisują przedsiębiorcom przynajmniej częściową odpowiedzialność za doprowadzenie do upadłości
- Trzy główne przyczyny upadłości w opinii ekspertów: nadmierne zadłużenie, przeinwestowanie, rozrzutna polityka finansowa, niegospodarność

Odsetek ekspertów uważających za niewiarygodnego przedsiębiorcę:...

47%

Który po doświadczeniu upadłości ponownie prowadzi działalność gospodarczą

71%

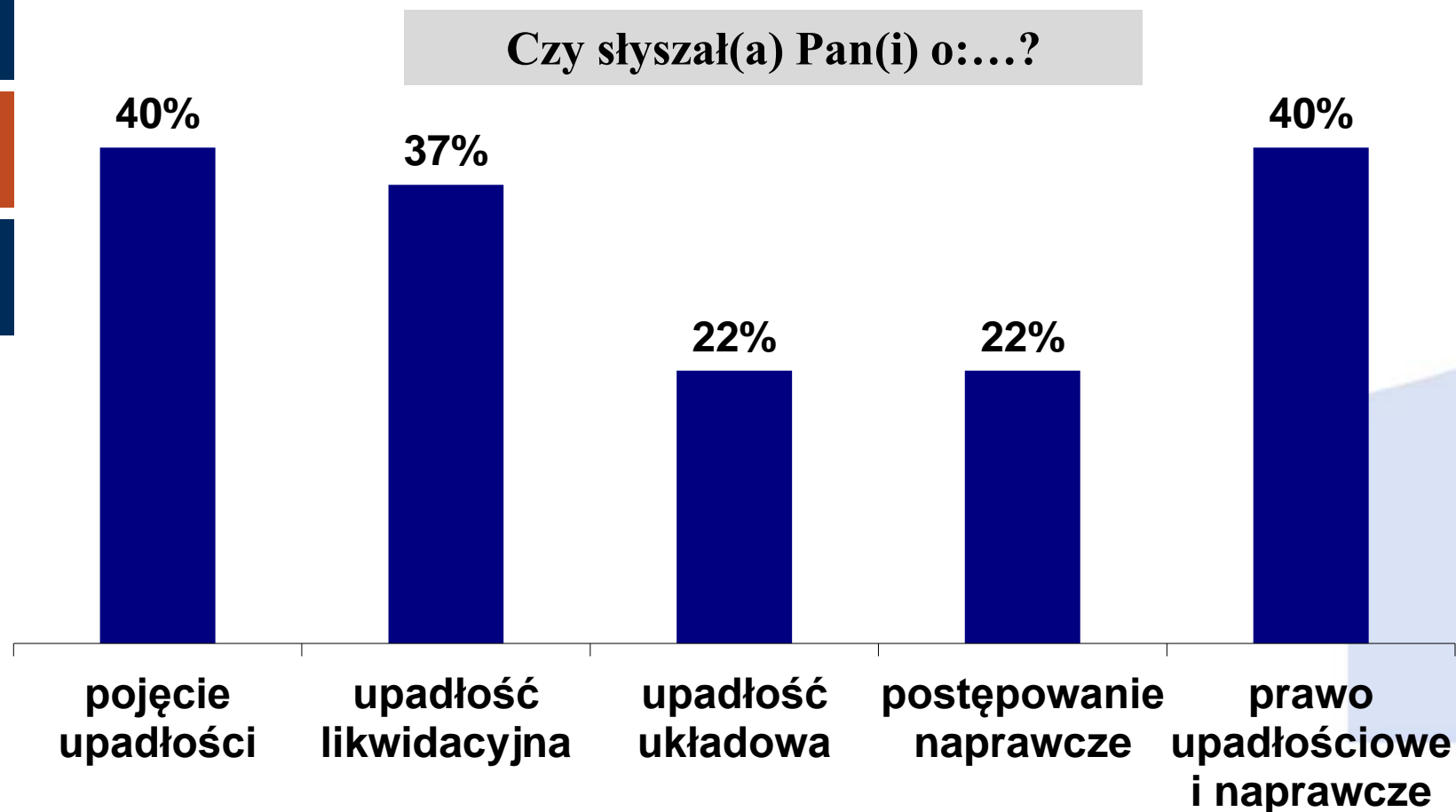
W stosunku, do którego ogłoszono upadłość

N=45

58%

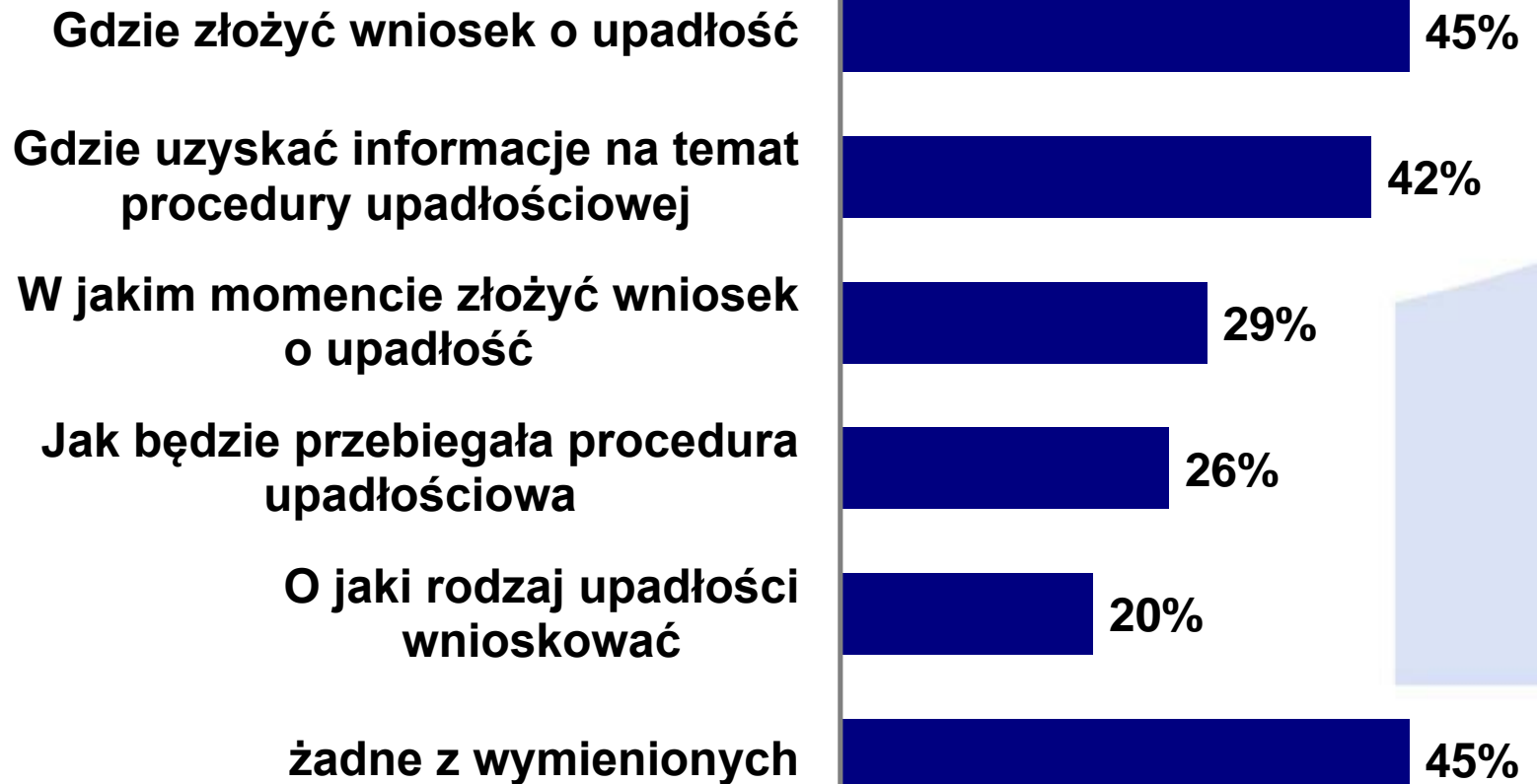
W stosunku, do którego złożono wniosek o upadłość, ale nie ma jeszcze pewności, jak ten wniosek zostanie przez sąd rozpatrzony

Co przedsiębiorcy wiedzą o upadłości i prawie upadłościowym i naprawczym?

Co przedsiębiorcy wiedzą o upadłości i prawie upadłościowym i naprawczym?

Czy gdyby Pana(i) przedsiębiorstwo musiało ogłosić upadłość, wiedział(a)by Pan(i):...?

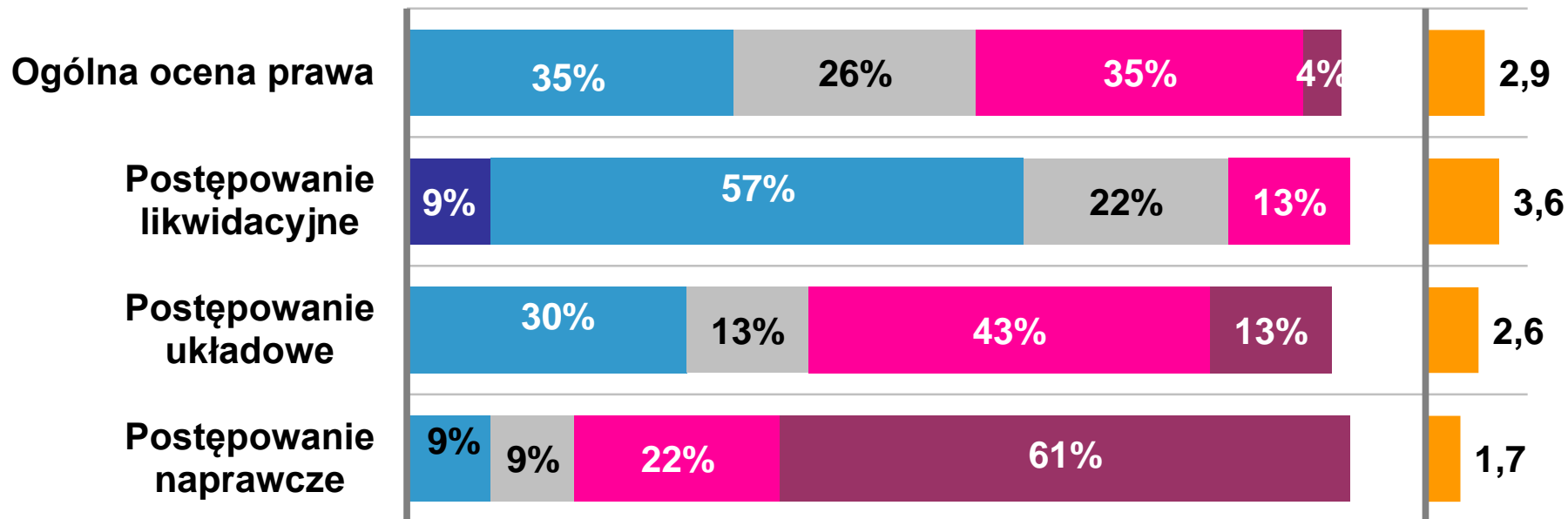
Ocena polskiego prawa upadłościowego i naprawczego

Przedsiębiorcy, którzy upadli...

zgłaszają wiele zastrzeżeń pod adresem procedury upadłościowej dotyczących zwłaszcza:

- profesjonalizmu syndyków
- długości trwania postępowania sądowego.

Ocena ekspertów

■ [5] Bardzo dobrze

■ [4] Raczej dobrze

■ [3] Ani dobrze, ani źle

■ [2] Raczej źle

■ [1] Bardzo źle

Upadłość jako osobiste doświadczenie

To był najgorszy okres w moim życiu, bo nie wiedziałem, jak z tego wyjść. Najchętniej to człowiek spakowałby się i uciekł za granicę. A nie było z czego żyć, nie mieliśmy pieniędzy. Na końcu nie braliśmy żadnych wypłat. Żyło się z jakiś zapasów starych sprzed lat. Byłem co tu gadać mającym człowiekiem, jak wszystko się zaczęło, a jak się kończyło to nie miałem nic.

Osobiście na pewno były to bardzo duże stresy. Stresy, które były związane nie z samym procesem upadłości, ale również z tym, że zostałem oszukany.

M: Chciałem zapytać jak panowie sobie z tym radzą?

R: Ja dostałem zawału.

Zakończyło się to rozwodem. Nie była to główna przyczyna. (...) Ważniejsze sprawy były poza domem. Ja miałem przynosić pieniądze, a nie byłem w stanie tego zabezpieczyć, żona tego nie rozumiała. To były bezsenne noce. Wszyscy szli spać, a ja kodeks cywilny, kodeks upadłościowy, postępowanie upadłościowe.

- Trauma

- Stres

- Choroby

- Próba dla życia rodzinnego

Ponowne zakładanie działalności gospodarczej przez przedsiębiorców, którzy upadli

Założyłem swoją działalność jednoosobową i nigdy nikogo nie zatrudnię, bo jeśli ktoś mnie oszuka, to tylko ja będę oszukany. Jak będę miał za sobą ogon ja tego już nie chce. Przychodzą żony tych robotników z dziećmi przy piersi, a ja nie mam na wypłatę, bo mnie oszukali. To jest dopiero problem. To była firma nieduża, bez mała rodzinna, wszyscy się znali.

To tak jak w dzieciństwie, biegliśmy, upadliśmy, pozdzieraliśmy sobie kolana, ale następnego dnia biegliśmy dalej. To jest dla nas jakaś nauuczka i wiemy, że jak jest kamień na drodze to nie musimy na nim stawać. Także z każdego wydarzenia trzeba wyciągać wnioski, z każdej nauki trzeba wyciągać wnioski i to jest normalne, że przedsięwzięcia gospodarcze rozpoczynają się i kończą i potem powstają nowe. To taka natura rzeczy.

Z tymi , z którymi wiąże się przyszłość, albo kontakt chce się wykorzystać w dalszej działalności , to trzeba się z nimi dogadać.

- **Zmiana podejścia do biznesu**

- **Motywatory: postawy przedsiębiorcze, nastawienie psychiczne, sieć kontaktów, brak alternatywy**

Jakiego wsparcia potrzebują przedsiębiorcy w upadłości?

Istnieje duże zapotrzebowanie na usługi szkoleniowo-doradcze dla przedsiębiorców zagrożonych upadłością i znajdujących się w upadłości.

Dotyczy ono różnych etapów postępowania upadłościowego:

- przed (zarządzanie firmą i sobą w kryzysie),
- w trakcie (pomoc prawna, psychologiczna)
- i po procesie upadłościowym (pomoc psychologiczna, wsparcie finansowe).

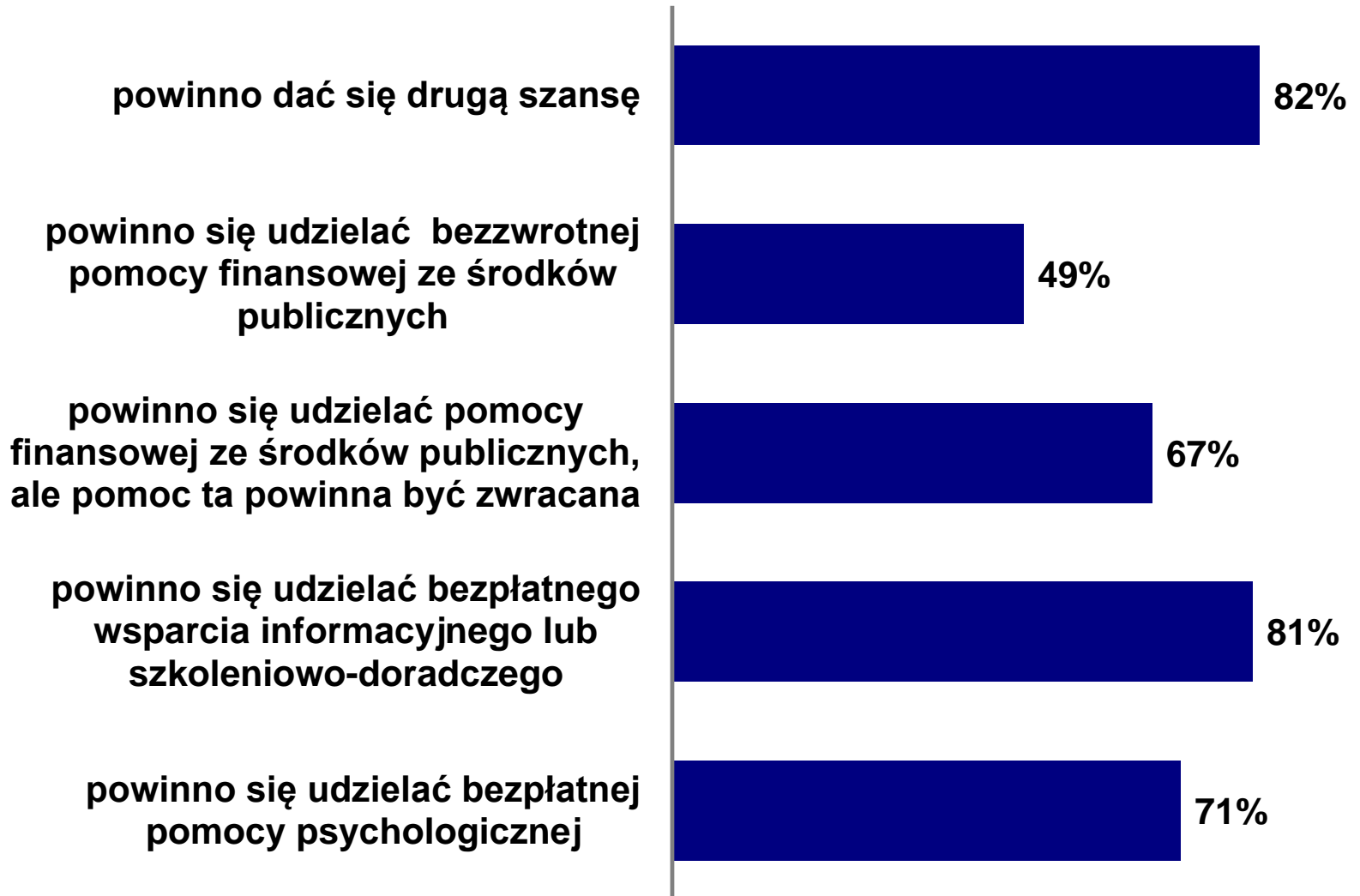
Wsparcie to powinno przybierać co najmniej formę doradztwa prawnego i psychologicznego.

Udane przejście przez procedurę upadłościową będzie decydowało o woli i determinacji do otwierania kolejnej działalności.

Czy przedsiębiorców, którzy upadli, należy wspierać?

Opinie przedstawicieli sektora MSP

Jak należy wspierać przedsiębiorców, którzy upadli i ponownie zakładają działalność gospodarczą? Najbardziej przydatne instrumenty w ocenie ekspertów, średnie na 5-stopniowej skali

Finansowe	
Umorzenie zobowiązań	4.2
Udzielenie na preferencyjnych warunkach pożyczki, kredytu	3.7
Szkoleniowo-doradcze	
Z zakresu oceny ryzyka/identyfikacji zagrożeń i zarządzania firmą w kryzysie	4.7
Z zakresu prawa	4.4
Z zakresu zarządzania firmą	4.4
Z zakresu podatków	4.2
Z zakresu księgowości/rachunkowości	4.1
Branżowe	
Z zakresu pozyskiwania zewnętrznego finansowania	4.1
Z zakresu zarządzania kadrami	4.0
Psychologiczne	
Z zakresu negocjacji/komunikacji	4.4
Z zakresu zarządzania sobą w stresie	3.9

Główne wnioski

1. Pojęcie upadłości niesie negatywne konotacje i zawiera w sobie duży ładunek negatywnej oceny społecznej. Powoduje to, że:
 - przedsiębiorcy unikają myślenia o upadłości
 - w postępowaniu upadłościowym widzą bardziej zagrożenie niż szansę
 - w sytuacji porażek biznesowych radzą sobie samodzielnie.

2. Poziom wiedzy przedsiębiorców na temat przepisów prawa upadłościowego i naprawczego jest nikły. Mała wiedza na ten temat jest czynnikiem powodującym omijanie przez przedsiębiorców procedur prawa upadłościowego i skłaniającym do samodzielnego radzenia sobie z trudnościami ekonomicznymi.

Główne wnioski

3.

Polskie prawo upadłościowe i naprawcze jest dysfunkcjonalne. Przejawami jego dysfunkcji są:

- nieadekwatna do liczby likwidacji działalności gospodarczych skala upadłości (w tym także na tle innych krajów UE)
- obserwowane przez ekspertów preferencje firm posiadających majątek również poza granicami Polski, w innych krajach UE, do prowadzenia postępowań upadłościowych w tych krajach.

4.

Brak szybkości postępowania negatywnie odbija się na ekonomicznej sytuacji podmiotów w upadłości - piętnujący społecznie charakter upadłości powoduje, że przedsiębiorstwa postawione w stan upadłości tracą na wartości wprost proporcjonalnie do szybkości, z jaką wiadomość o postawieniu w stan upadłości „rozchodzi się” wśród ich kontrahentów.

Główne wnioski

5. Dysfunkcjonalne jest połączenie postępowania układowego i likwidacyjnego w ramach jednej procedury upadłościowej ze względu na psychologiczne oddziaływanie sformułowania „upadły przedsiębiorca” na kontrahentów.
6. Postępowanie naprawcze w Polsce jest postępowaniem praktycznie martwym. Jest to spowodowane zbyt restrykcyjnymi kryteriami, w oparciu o które kwalifikuje się podmioty do postępowania naprawczego.

Jaka polityka drugiej szansy?

■ Cele:

- przeciwdziałanie kryzysowi przedsiębiorstw poprzez wzmacnianie umiejętności myślenia strategicznego,
- wspieranie przedsiębiorstw znajdujących się w kryzysie
- wspieranie przedsiębiorstw znajdujących się w procesie upadłościowym,
- wspieranie przedsiębiorców, którzy zakończyli działalność gospodarczą w wyniku porażki biznesowej (w tym również upadłości) w ponownym zakładaniu firmy.

Oprócz zmian w prawie i instrumentów wsparcia potrzeba działań informacyjno-edukacyjnych

- Działania zorientowane na ogół przedsiębiorców, dotyczące „profilaktyki upadłościowej”:
 - „oswajania” zagrożenia i ryzyka w działalności biznesowej,
 - wczesnego rozpoznawania czynników kryzysowych,
 - upowszechniania wiedzy o upadłości i prawie upadłościowym i naprawczym.

- Działania adresowane do szerszego społeczeństwa - kampanie medialne zmieniające niekorzystne społeczne nastawienie do upadłości i przeciwdziałające piętnu porażki (np. pokazujące udane przykłady ponownego startu w biznesie po upadłości).

Dziękuję za uwagę!

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki